

การศึกษาเปรียบเทียบพระศนะเรื่องกรรมในพุทธปรัชญากับปรัชญาเซน

นางสาวรุ่งทิพย์ กิจท่า

004273

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2521

17125479

A COMPARATIVE STUDY OF THE CONCEPT OF KARMA
IN THE PHILOSOPHY OF BUDDHISM AND JAINISM

Miss Roongtip Kichtum

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

1978

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเรื่องกรรมในพุทธปรัชญา กับปรัชญาเซน

โดย นางสาวรุ่งทิพย์ กิจท่า

แผนกวิชา ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รังษี

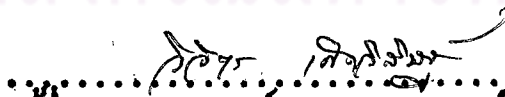
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ วิศทเวทย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รังษี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิจิตร เกศวิไลชัย)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเรื่องกรรมในพุทธปรัชญา กับ ปรัชญา
เซน

ชื่อนิสิต

นางสาวรุ่งทิพย์ กิจท่า

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ณ รั้งนี้

แผนกวิชา

ปรัชญา

ปีการศึกษา

2521

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเรื่องกรรมในพุทธปรัชญา กับ ปรัชญาเซน ซึ่งเป็นปรัชญาอินเดียสายนาสติกะที่ไม่ยอมรับความถูกต้องและความศักดิ์สิทธิ์ของ คัมภีร์พระเวท และต่างก็เป็นปรัชญาอเทวนิยมคือไม่เชื่อในพระเป็นเจ้า ปรัชญาทั้งสองระบบนี้มีความเชื่อในหลักกรรมซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงเรื่องเกิดใหม่ โดยมีความเชื่อคล้ายกันว่า กรรมมีบทบาทสำคัญในการกำหนดสภาพชีวิตของมนุษย์ที่ท่องเที่ยวเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ มนุษย์จะเป็นอะไร อย่างไร จะประสบสุขทุกข์ในชีวิตอย่างไรขึ้นอยู่กับกรรมที่เขาเคยกระทำไว้ในอดีต และที่กำลังกระทำอยู่ในปัจจุบัน ส่วนในอนาคตบุคคลจะมีสภาพชีวิตเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับกรรมที่เขาในอดีตและในปัจจุบันรวมกัน ฉะนั้นตามทรรศนะของพุทธปรัชญาและปรัชญาเซน มนุษย์จึงเป็นผู้กำหนดวิถีและสภาพชีวิตของตนด้วยการกระทำของตนเอง

การวิจัยทำให้ได้ทราบต่อไปว่า พุทธปรัชญา กับ ปรัชญาเซนแม้จะเชื่อในเรื่องกรรมเหมือนกัน แต่ก็เน้นเรื่องกรรมต่างกัน คือ ในกรรม 3 อย่างที่แบ่งตามของทางแห่งการกระทำ อันได้แก่ กายกรรม วาจากรรม และมโนกรรม นั้น พุทธปรัชญาเน้นมโนกรรมว่า มีบทบาทมากที่สุดในเรื่องความหนักเบาของกรรม กายกรรมและวาจากรรมจะเป็นกรรมไม่ได้ถ้าไม่มีมโนกรรม คือเจตนาเข้าไปประกอบด้วย ส่วนปรัชญาเซนกลับเน้นกายกรรม

ว่าสำคัญที่สุด และให้ผลรุนแรงมากกว่ากรรมที่ทำทางวาจาและใจ

จากการศึกษาเปรียบเทียบทำให้พบว่า ปรชญา เช่น โคธแห่งกรรมออกเป็นประเภทย่อย ๆ มากมายเช่นเดียวกับพุทธปรชญา แต่การเปรียบเทียบกรรมชนิดต่าง ๆ ของเช่นกับกรรมชนิดต่าง ๆ ของพุทธปรชญาเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากอย่างยิ่ง เพราะต้องอาศัยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักคำสอนเรื่องกรรมของทั้งสองระบบ ซึ่งการจะมีความเข้าใจดังกล่าวนี้อาจต้องใช้เวลาศึกษาจนตลอดชีวิต ฉะนั้นการเปรียบเทียบที่พยายามกระทำในงานวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการเปรียบเทียบเท่าที่มองเห็นว่าพอจะเปรียบเทียบกันได้ แต่การเปรียบเทียบกรรมชนิดต่าง ๆ ของปรชญาเช่นกับพุทธปรชญาเท่าที่ได้กระทำก็เพียงชี้ให้เห็นความคล้ายกันในลักษณะใหญ่ ๆ เท่านั้น เช่น เปรียบเทียบพหุกรรมของพุทธปรชญา กับ เวทนิยกรรมและโมหิยกรรมของปรชญา เช่น ชนกรรมของพุทธปรชญา กับ โศครกรรมของปรชญา เช่น อุปฆาตกรรมของพุทธปรชญา กับ อันตริยกรรมของปรชญา เช่น เป็นต้น

การวิจัยทำให้พบลักษณะแห่งความแตกต่างที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับหลักคำสอนเรื่องกรรมของพุทธปรชญา กับ ปรชญา เช่น นั่นก็คือ กรรมในพุทธปรชญา มีลักษณะเป็นพลังงานแฝงที่แฝงอยู่กับตัวผู้กระทำ ถ้าหากยังไม่สามารถให้ผลในทันทีทันใดก็จะคอยให้ผลเมื่อสบโอกาสจนกว่าจะให้ผลเสร็จแล้วหรือหมดโอกาสให้ผลจึงจะสลายไป ส่วนกรรมตามทรรศนะของเช่นนั้นมีลักษณะเป็นสสาร นั่นคือ เมื่อผู้กระทำได้กระทำกรรมลงไปแล้ว กรรมจะมีสภาพเป็นอนุ หรืออนุภาคเล็ก ๆ แล้วถูกกิเลสที่เรียกว่า กษายะ คึงคูกให้ซึมซาบเข้าไปเกาะติดอยู่ที่ชีวะ ทำให้ชีวะเศร้าหมองอันเป็นสาเหตุให้ชีวะต้องติดข้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ เมื่อใดสามารถขจัดอนุภาคของกรรมให้หลุดออกไปได้หมด เมื่อนั้นชีวะจึงจะเข้าถึงความหลุดพ้นหรือโมกษะตลอดไป

นอกจากได้เปรียบเทียบทรรศนะเรื่องกรรมแล้ว ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบเรื่องความหลุดพ้นของเช่นกับพุทธปรชญาในขอบเขตจำกัดด้วย เพราะปัญหาเรื่องความหลุดพ้นเกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องกรรมด้วย

จากการเปรียบเทียบทฤษฎีเรื่องกรรมระหว่างพุทธปรัชญา กับ ปรัชญาเซนที่ได้
ทำแล้วส่วนหนึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีเรื่อง ที่ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง
ปรัชญาทั้งสองระบบนี้อีกมาก เช่น เรื่องความหลุดพ้นที่ควรจะได้เจาะจงศึกษาโดยเฉพาะ
เรื่องหลักจริยธรรมของทั้งสองระบบ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title A Comparative study of the concept of Karma
 In the philosophy of Buddhism and Jainism
Name Miss Roongtip Kichtum
Thesis Advisor Associate Professor Sunthorn Na-Rangsi Ph.d.
Department Philosophy
Academic Year 1978

ABSTRACT

The purpose of this research is to study comparatively the concept of Karma of Buddhism and Jainism which belong to the Nastika tradition of Indian philosophy. These two systems of Indian thought subscribe to the belief in the doctrine of Karma in relation to the belief in rebirth. Both systems have a similar view that Karma has a dominant role in determining the nature and circumstances of human life while wandering in Samsara. Whatever and however a man will be, happiness or suffering he will have, in his present life depending on what he did in the past and is doing at present. Whatever and however he will be in the future depending on the sum total of his past and present Karma. Therefore according to Buddhism and Jainism a man himself is the determiner of his own life by his own actions.

The research gives a further information that although Buddhism and Jainism believe in the law of Karma, both have some different points of view. In 3 kinds of Karma, namely, Kaya -

kamma, Vaci - kamma and Mano - kamma, Buddhism lays stress on Mano - kamma in producing a heavier result; without an association of Mano - kamma, bodily action and verbal action cannot be called Karma. In this connection the Jaina lays stress on Kaya - kamma as the most powerful of all actions performed through body, words and thought.

A Comparative study reveals that Jainism has devided Karma into many kinds like Buddhism. Comparison, however, of the doctrine of Karma of both systems is the utmost difficult task, for it requires a comprehensive and deep understanding of the doctrine of both systems. Such understanding may probably require a life - long study. A Comparison made in this research is, therefore, limited in scope, i.e., only some visible similarities and differences have been taken up to compare with one another; e.g. to compare Bahula - kamma of Buddhism with Vedaniya-kamma and Mohaniya - kamma of Jainism, Buddhist Janaka - kamma with Jaina Gotra - kamma, Buddhist Upaghāta - kamma with Jaina Antariya - kamma, etc.

A significant difference is also found in the research, viz., while Karma of Buddhism is a kind of unseen power inherent in the performer of action which, if unable to produce its fruit immediately, will wait its appropriate time to give its result and then dissolves, the Jaina Karma is a kind of material substances. This karmic substance will be absorbed into the Jiva

by defilements called Kasāya which consequently makes Jiva become defiled. The Jaina maintains that only when this karmic matter has been got rid of the Jiva will then attain liberation once and for all.

Apart from comparing the doctrine of Karma of the two systems the concept of liberation has also been compared in a limited scope, as this concept is to some extent related to the Karma doctrine.

The writer would like to suggest that apart from the comparing of the concept of Karma already made in this research other significant concepts of the two systems such as the concept of liberation, the concept of morality, etc. should be studied and compared in the same manner. Such a study will be undoubtedly helpful to the study of Indian philosophy in general.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือและการให้คำแนะนำของ
 รองศาสตราจารย์ ดร. สุนทร ฃ รังษี ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และควบคุมงานวิจัย
 ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานได้สำเร็จลง ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

รุ่งทิพย์ กิจท่า

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
คำย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์	ฎ

บทที่

1. บทนำ	1
2. หลักกรรมในพุทธปรัชญา	5
3. หลักกรรมในปรัชญาเซน	52
4. เปรียบเทียบพระศนะเรื่องกรรมในพุทธปรัชญากับปรัชญาเซน	96
5. สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	126
ประวัติการศึกษา	129

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อักษรย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถา

สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุต. ขุท. ขรรคม.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขรรคมท
สุต. ทีฆ. มหา.	สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค
สัท. มัชฌิม. มัชฌิม.	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัจฉิมสาส์น
สุต. ขุท. อุทาน	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย อุทาน
สุต. อัง. ฉกุก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ฉกุกนิบาต
สุต. ขุท. จิตต.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จิตตสัมภุตชาดก
สุต. มัชฌิม. อุปริ.	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัจฉิมสาส์น
สุต. ขุท. จุลล.	สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย จุลลนันทิยชาดก
สุต. อัง. จตุกก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต
สุต. มัชฌิม. มุล.	สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มุลปัจฉิมสาส์น
สุต. สง. สลภาถ	สุตตันตปิฎก สังกยุตตนิกาย สลภาถวรรค
สุต. อัง. ทุกก.	สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทุกกนิบาต
วิ. มหา. ขรรคม.	วินัยปิฎก มหานิกาย ขรรคมจักรกัปปวัตตนสูตร

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย